

Dobrowolne ubezpieczenie chorobowe, a zasada praworządności, pewności prawa i niedyskryminacji osób prowadzących pozarolniczą działalność

Biuro Rzecznika
Małych i Średnich Przedsiębiorców

*Dr n. pr. Marek Woch,
Radca Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców
Warszawa, 17 grudnia 2019 r.*

Dla celów ubezpieczeń za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność uważa się:

- 1) osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców lub innych przepisów szczególnych, z wyjątkiem ust. 6a (tj. osoby fizycznej, o której mowa w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców);
- 2) twórcę i artystę;
- 3) osobę prowadzącą działalność w zakresie wolnego zawodu:
 - a) w rozumieniu przepisów o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne,
 - b) z której przychody są przychodami z działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych;
- 4) wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz wspólników spółki jawnej, komandytowej lub partnerskiej;
- 5) osobę prowadzącą publiczną lub niepubliczną szkołę, inną formę wychowania przedszkolnego, placówkę lub ich zespół, na podstawie przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe.

Dobrowolne ubezpieczenie chorobowe

1 października
2019

Możesz być objęty dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym, jeśli obowiązkowo podlegasz ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, ponieważ:

- wykonujesz pracę nakładczą,
- wykonujesz pracę na podstawie umowy zlecenia, umowy agencyjnej lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, lub współpracujesz przy wykonywaniu tych umów,
- prowadzisz pozarolniczą działalność lub współpracujesz przy tej działalności,
- pracujesz odpłatnie na podstawie skierowania do pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania,
- jesteś osobą duchowną,
- jesteś doktorantem, który otrzymuje stypendium doktoranckie.

Dobrowolnym ubezpieczeniem będziesz objęty od dnia, który wskażesz we wniosku. Dzień ten nie może być jednak wcześniejszy, od dnia w którym złożysz do nas ten wniosek.

Ważne!

Dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym będziesz objęty od dnia, który wskażesz we wniosku tylko wtedy, gdy przekażesz nam swoje zgłoszenie do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych w ciągu 7 dni od daty powstania obowiązku tych ubezpieczeń (np. od daty, od której zaczniesz prowadzić działalność gospodarczą).

Dobrowolnym ubezpieczeniem będziesz objęty od dnia, który wskażesz we wniosku. Dzień ten nie może być jednak wcześniejszy, od dnia w którym złożysz do nas ten wniosek.

Ważne!

Dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym będziesz objęty od dnia, który wskażesz we wniosku tylko wtedy, gdy przekażesz nam swoje zgłoszenie do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych w ciągu 7 dni od daty powstania obowiązku tych ubezpieczeń (np. od daty, od której zaczniesz prowadzić działalność gospodarczą).

ZASADY PODLEGANIA DOBROWOLNEMU UBEZPIECZENIU CHOROBY PRZEZ OSOBY PROWADZĄCE POZAROLNICZĄ DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ

I. OBJĘCIE DOBROWOLNYM UBEZPIECZENIEM CHOROBY

Osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą i podlegające z tego tytułu obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym mogą – na swój wniosek – zostać objęte dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym. Objęcie tym ubezpieczeniem następuje od dnia wskazanego we wniosku, nie wcześniej jednak niż od dnia, w którym wniosek został zgłoszony. Objęcie dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym od dnia wskazanego we wniosku następuje tylko wówczas, jeśli zgłoszenie do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych zostanie dokonane w terminie 7 dni od daty powstania obowiązku tych ubezpieczeń. Wniosek składany jest poprzez zaznaczenie dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego na dokumencie ZUS ZUA. W tym celu należy odpowiednio wypełnić pola: 05.VIII i 06.VIII wskazanego formularza. W przypadku niezłożenia wniosku na dokumencie ZUS ZUA, za wniosek o objęcie dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym uznaje się również fakt rozliczenia składek na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe i ich opłacenia, o ile nastąpiło to w terminie i w pełnej wysokości.

1. Konstrukcja podlegania dobrowolnemu ubezpieczeniu: chorobowe, emerytalne i rentowe

A. Podstawy prawne: art. 14 ust. 2 pkt 2 oraz ust. 2a ustawy systemowej.

B. Charakterystyka problemu: Zgodnie ze wskazanym powyżej przepisem ustawy systemowej, dobrowolne ubezpieczenie emerytalne, rentowe i chorobowe ustaje od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego, za który nie opłacono w terminie składki należnej na to ubezpieczenie. Spośród ubezpieczonych dobrowolnie, wskazana dyspozycja dotyczy wyłącznie prowadzących pozarolniczą działalność i osób z nimi współpracujących, duchownych oraz osób, o których mowa w art. 7 ustawy systemowej (dr T. Lasocki).

2. Ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz chorobowe, o których mowa w ust. 1, ustają:

- 1) od dnia wskazanego we wniosku o wyłączenie z tych ubezpieczeń, nie wcześniej jednak niż od dnia, w którym wniosek został złożony;
- 2) od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego, za który nie opłacono w terminie składki należnej na to ubezpieczenie – w przypadku osób prowadzących pozarolniczą działalność i osób z nimi współpracujących, duchownych oraz osób wymienionych w art. 7; **w uzasadnionych przypadkach Zakład, na wniosek ubezpieczonego, może wyrazić zgodę na opłacenie składki po terminie, z zastrzeżeniem ust. 2a (*de facto*, jeżeli jest złożony przed nieopłaceniem);**
- 3) od dnia ustania tytułu podlegania tym ubezpieczeniom.

2a. W przypadku, o którym mowa w ust. 2 pkt 2, jeżeli za część miesiąca został pobrany zasiłek, ubezpieczenie chorobowe ustaje od dnia następującego po dniu, za który zasiłek ten przysługuje.

Nieopłacenie składki dotyczy najczęściej jednego miesiąca, ponieważ następne terminowe wpłaty powinny być, co do zasady równoznaczne ze:

1. Złożeniem wniosku o objęcie ubezpieczeniem. Składka opóźniona będzie zatem nadpłatą i spowoduje zerwanie ciągłości ubezpieczenia, co może prowadzić do niespełnienia warunku czasu zajścia zdarzenia i braku prawa do świadczenia (dr T. Lasocki).
2. W innych przypadkach do konieczności ponownego spełnienia warunku wyczekiwania. Ze względu na ustanie ubezpieczenia z mocy prawa, **Zakład nie ma obowiązku informowania o tym fakcie.** Wskazana dolegliwość w ocenie ZUS ma motywować do terminowego wpłacania składek na ubezpieczenia społeczne (dr T. Lasocki).

Należy mieć na względzie, że:

1. Ze względu na kolejność rozliczania składek, ubezpieczony będący płatnikiem, który zgłasza jednocześnie do ubezpieczeń innych ubezpieczonych, będzie miał niedopłatę na koncie zawsze, kiedy powstanie jakikolwiek niedobór na koncie.
2. Nadto błąd w rozliczeniu wynikający z winy firmy księgującej również obciąża takiego ubezpieczonego i nie stanowi podstawy do przywrócenia terminu na opłacenie składki.

Art. 4 pkt 7)
Ustawy z dnia 13 października 1998 r.
o systemie ubezpieczeń społecznych.

Konto ubezpieczonego – konto, na którym są
ewidencjonowane składki i informacje
dotyczące przebiegu ubezpieczeń
społecznych danego ubezpieczonego oraz
zatrudnienia pracownika.

Podsumowanie

1. Zakończenie dobrowolnego ubezpieczenia z mocy prawa jest wyjątkowo uciążliwe dla ubezpieczonych.
2. „Wygaszenie” ubezpieczenia jest nietrafione i niepotrzebne oraz stanowi dodatkową dolegliwość dla ubezpieczonych zainteresowanych ochroną oraz dodatkową, znaczną pracę dla Zakładu.

Rekomendacje

1. Wstrzymanie wypłat świadczenia dopiero po uprawomocnieniu się decyzji w tym zakresie.
2. W przypadku ubiegania się o tego typu ubezpieczenie organ rentowy wydawałby decyzję o wypłacie świadczenia która już na początku rozstrzygałaby kwestię podlegania ubezpieczeniu i wysokości należnego świadczenia (ewentualnie milcząco załatwiałaby sprawę).
3. W przypadku gdyby przedsiębiorca posiadał niewielkie zaległości (nieliczne lub niewielkie – do dookreślenia) a z całokształtu historii rozliczeń wynikałoby, że składkę opłacał regularnie świadczenie przysługiwałoby, jednak pod warunkiem uzupełnienia zaległości we wskazanym terminie (monitorowanie zaległości).

„W celu wyeliminowania nadużyć i racjonalizacji wydatków z funduszu chorobowego planuje się wprowadzenie od 2020 r. następujących zmian”:

wprowadzenie tzw. **okresu wyczekiwania** w odniesieniu do zasiłku opiekuńczego i macierzyńskiego oraz ustalenie okresu wyczekiwania na zasiłki jako:

▶ 90 dni dla ubezpieczonych obowiązkowo, ▶ **180 dni** dla ubezpieczonych dobrowolnie.

Obowiązujące przepisy przewidują:

okres wyczekiwania na uzyskanie prawa do zasiłku chorobowego wynoszący ▶ 30 dni w przypadku ubezpieczonych obowiązkowo (np. pracowników) oraz ▶ 90 dni w przypadku **ubezpieczonych dobrowolnie** (np. osób prowadzących działalność pozarolniczą i osób z nimi współpracujących, osób wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia i osób z nimi współpracujących). Okres wyczekiwania dotyczy obecnie wyłącznie zasiłku chorobowego, nie dotyczy zasiłku opiekuńczego ani macierzyńskiego.

W dniu 24 kwietnia 2019 r. Rada Ministrów przyjęła Wieloletni Plan Finansowy Państwa na lata 2019-2022, <https://www.gov.pl/web/finanse/wieloletni-plan-finansowy-państwa>, dostęp: 14.12.2019.

Rok	Przychody własne	Wydatki	Różnica
2009	10 553 386	10 180 927	372 459
2010	9 387 575	10 981 965	-1 594 390
2011	9 876 231	11 535 962	-1 659 731
2012	10 324 053	12 841 043	-2 516 990
2013	10 695 880	14 331 627	-3 635 747
2014	10 809 624	17 106 671	-6 297 047
2015	11 300 106	19 080 947	-7 780 841
2016	12 022 953	20 277 252	-8 254 299
2017	13 150 319	21 278 070	-8 127 751

Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r.

Art. 32.

1. Wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne.
2. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub **gospodarczym** z jakiegokolwiek przyczyny.

Art. 67.

1. Obywatel ma prawo do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego.
Zakres i formy zabezpieczenia społecznego określa ustawa.
2. Obywatel pozostający bez pracy nie z własnej woli i nie mający innych środków utrzymania ma prawo do zabezpieczenia społecznego, którego zakres i formy określa ustawa.

Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców

Kierując się konstytucyjną zasadą wolności działalności gospodarczej, a także innymi zasadami konstytucyjnymi mającymi znaczenie dla przedsiębiorców i wykonywanej przez nich działalności gospodarczej, w tym zasadami **praworządności**, **pewności prawa**, **niedyskryminacji** oraz zrównoważonego rozwoju, uznając, że ochrona i wspieranie wolności działalności gospodarczej przyczyniają się do rozwoju gospodarki oraz do wzrostu dobrobytu społecznego, dążąc do zagwarantowania praw przedsiębiorców oraz uwzględniając potrzebę zapewnienia ciągłego rozwoju działalności gospodarczej w warunkach wolnej konkurencji, uchwała się co następuje:

Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców

Art. 10. 1. Organ kieruje się w swoich działaniach zasadą zaufania do przedsiębiorcy, zakładając, że działa on zgodnie z prawem, uczciwie oraz z poszanowaniem dobrych obyczajów. 2. Jeżeli przedmiotem postępowania przed organem jest nałożenie na przedsiębiorcę obowiązku bądź ograniczenie lub odebranie uprawnienia, a w tym zakresie pozostają niedające się usunąć wątpliwości co do stanu faktycznego, organ rozstrzyga je na korzyść przedsiębiorcy.

Art. 11. 1. Jeżeli przedmiotem postępowania przed organem jest nałożenie na przedsiębiorcę obowiązku bądź ograniczenie lub odebranie uprawnienia, a w sprawie pozostają wątpliwości co do treści normy prawnej, wątpliwości te są rozstrzygane na korzyść przedsiębiorcy, chyba że sprzeciwiają się temu sporne interesy stron albo interesy osób trzecich, na które wynik postępowania ma bezpośredni wpływ.

Art. 12. Organ prowadzi postępowanie w sposób budzący zaufanie przedsiębiorców do władzy publicznej, kierując się zasadami proporcjonalności, bezstronności i równego traktowania.

Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców

Stoi na straży praw mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców, w szczególności poszanowania zasady wolności działalności gospodarczej, pogłębiania zaufania przedsiębiorców do władzy publicznej, bezstronności i równego traktowania, zrównoważonego rozwoju oraz zasady uczciwej konkurencji i poszanowania dobrych obyczajów oraz słuszych interesów przedsiębiorców.